НОЯБРЬ 12 воскресенье 1939 он № 261 (2961) Сэн 10 мүнгэ.

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

БУРЯТ-МОНГОЛ ҮНЭН

ВКП(б)-эйн Б.-М. Обкомой ба БМАССР-эй Верховно Советэй Президиумэй ОРГАН.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ЭЭЛЖЭЭТЭБЭШЭ V СЕССИ

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ ГАДААДА ПОЛИТИКА ТУХАЙ

СССР-эй Арадай Комиссарнарай Соведэй Түрүүлэгшэ ба гадаада хэрэгүүдэй Арадай Комиссар нүхэр Молотовой доклад

СССР-эй Верховно Соведэй, 1939 оной октябриин 31-нэй заседани дээрэ

Нүхэд депутадууд!

Һүүлэй хоёр һарын торшо соо уласхоорондын оршомбайдалда удхала хубилалтанууд болоо. Энэ хадаа, түбхын түрүүн, Европодохи байдалда, мүн Европоһоо холо байгаа оронуудта хабаадана. Энээнтэй хамта, шиидхэхы удхашанартай гурбан гол шарбайдалнуудые зааха хэрэгтэй байна.

Нэгэдэхеэр, Советскэ Союз ба Германиин хоорондын харилсаанда болоһон хубилалта тушаа заахэ хэрэгтэй. Добтололсохогүйн тухай советско-германска договор августын 23-да баталагдажа, Советскэ Союз ба Германи хоёрой хоорондо хэдэ хэдэн жэлэй торшо соо байһан нормальна бэшэ харилсаануудта эсэс табигдаһан байна. Зарим европейскэ державануудай зүгһөө алиболхо аргаар бүрсадхагдадаг, тэрэ харшалалдаа ехэ халаанда, СССР ба Германиин хоорондо дүтэлэлсэлгэ ба ханибарисаанай харилсаа байгуулга хэгдэн болобо. Эдэ шэнэ, һайн харилсаануудай саашанхи һайжаралга хадаа сентябриин 28 -да Москвада баталагдаһан, СССР ба Германиин хоорондын хилэ ба ханибарисаа тухай германско-советскэ договор соо өөрынгөө баримжалгые олоһон байна. Европын хоёр тон томонууд гүрэнүүдэй хоорондо, Советскэ Союз ба Германиин хоорондын харилсаануудта болоһон эрид эрьелтэ болон бүхы уласхоорондын байдалда һүлрагдангүй арганьгүй байгаа. Тиихэтэй хамта, событинууд болон Верховно Соведэй үнгэрһэн сесси дээрэ үгтэһэн, советско-германска харилсаануудай һайжаралгын политическэ удхашанарай тухэ сэгнэлтые бүрин хүсэд батаба.

Хоёроор, Польшын военно бутархайдолго ба польско гүрэнэй унаһан, тэрэ фактые зааха хэрэгтэй. Польшын ударидахы кругууд хадаа өөрынгөө гүрэнэй «бэхиие» ба өөрынгөө армиин «хүсэтэйе» бүри һайрхадаг байгаа. Тээд. нэгэ бэшэ национальностинуудые дарлалгаар ажаһууһан, энэ версальска договорой түбөө зэмдэг тиимэрхэ юунэйшье үгы эхэ бэшын тулада, түрүүшээр германска армиин, удаань—Улаан Армиин зүгһөө Польшодо богонихон сохилто хэхэдэ хэрэгынь бүтэхэ байгаа. Германи ба СССР-эй хоорондын нааданай ба принципгүй лавированиин урдын «традиционно политика» байхашадабаригүй болоһон ба хүсэд банкруудаа.

Гурбадахинар, Европодо һүжэрэн гарһан ехэ дайн хадаа уласхоорондын оршомбайдалда үндэһөөрөө хубилалта хээ. Энэ дайн хадаа Германи ба Польшын хоорондо эхилээһэн ба хожомынь нэгэ талаһаа—Германиин ба нүгөө талаһаа—Англи ба Франциин хоорондын дайн болоо. Германи ба Польшын хоорондын дайн болбол польско хүтэлбэриин эгшэдэй хүсэд банкруудтаһан дээрэһээнь түргээр дүүрэһэн байна. Английскашье, французскашье гарантинууд Польшодо туһалаагүй. Энэ юун гэһэн «гараантинууд» байһаниинь мүнөөшье хүртэр мэдэгдээгүй. (Бүгэдын энеэдэн) Германиин англо-французска блогой хоорондо эхилээһэн дайн хадаа миил өөрынгөө түрүүшын стадида байна, үшөө хүсэд үргэнөөр һүжэрөөгүй. Тиибэ яахашье, мэдээжэ, иимэ дайн хадаа Европын, мүнхэсашье Европын-бэшэ, байдалай үндэһөөрэнь хубилалта хэхэ ёһотой байгаа.

Уласхоорондын оршомбайдалай эдэ шухала хубилалтануудай болоод байхадань, бидэнэй тон һаяхан хэрэглэжэ байһан,—ба тэдээндэ заримуудай ехээр дадашаһан —зарим хуушан формуланууд, мүнөө хэрэглэжэ болохогүй. Европодо болоһон политическэ шэнэ ушар-байдалые сэгнэлгэдэ ехэ алдуу хэхэһээ зайсалхын тулада, энээгээр өөртөө отчет үгэхэ хэрэгтэй.

Жэшээлхэдэ, һүүлэй хэдэхэн һарын торшо соо «агрессии», «агрессор» гэдэг, иимэ ойлгомжонуудые хадаа шэнэ тодорхой удхашанары абаһан, шэнэ удха олоһон байна гэжэ мэдээжэ. 3-4 һарын саад тээ байһан тэрэ удхааран, эдэ ойлгомжонуудые мүнөө хэрэглэжэ шадахагүй байһанаа тухайлахань бэрхэтэй бэшэ байна. Европын ехэнүүд державанууд тухай. хэрбээ мүнөө хэ эхэ болоо һаа, Германи хадаа дайн сэрэгые түргэн дүүргэһые ба мирые хүсэдэг гүрэнэй байдалда байна, тиихэдэнь, үшөө үсэгэлдэр хада агрессидэ эсэргүү дэбхэрэжэ байһан Англи ба Франци болбол дайе үргэлжэлүүлхын түлөө ба мирые баталалгада эсэргүү байна. Үүргэнүүдэйнь хубилаһые, харана бэ эт.

Энэ өөһэдынгөө шэнэ позициие Польшодо үгэһэн уялгануудаараа зүб болохо гэһэн, английска ба французска правительствонуудай һэдэлгэнүүдэнь тоншье бүтэхэгүй байна. Хуушан Польшые тэхэрюулэн бодхоохо тухай үгын гаража болохогүй байһаниинь хүн бүхэндэ эли. Тиимэһээ, урдын польско гүрэниие тэхэрюулэн бодхоохо гэһэн туг доро энэ дайе үргэлжэлүүлхэ гэдэгэнь тоншье ухаагүй юумэ гээшэ. Тээд, энээниие ойлгожо байбашье, Англи ба Франциин правительствонууд хадаа дайн сэрэг зогсоохо ба мир байгуулхаа хүсэнэгүй, харин Германида эсэргүү дайн сэрэг үргэлжэлүүлхэ шэнэ баримта бэдэрэнэ.

Һүүлэй үеэ Англи ба Франциин ударидахы кругууд хадаа арадуудай демократическа эрхэнүүдэй түлөө ба гитлеризмдэ эсэргүү тэмсэлшэд мэтээр өөһэдыгөө харуулахые һэдэнэ, тэхын хамта, Германида эсэргүү дайн сэрэг ябуулһан зорилгонь хадаа «гитлеризмые үгыхэ гэһэ» баахашье ондоо бэшэ шэнгеэр английска правительсво соносхобо. Тиихэ гээрээ, английска, тэрээнэй хамта французскашье, дайнай талабаригшад хадаа хуушан религиозно дайнда түһөөтэй, тиимэрхүү «идеологическа дайе» Германида эсэргүү соносхоһон болоно. Еретигүүдтэ ба иноверцүүдтэ эсэргүү религиозно дайн хадаа иимэ сагтаа үнэхөөрөөшье заншал болоһон байгаа. Тээд, дайнууд хадаа арад массада хүшэр хүндэ хохидол, ажахын һандаралга ба арадуудай культурна хосоролгодо хүргэһэн байгаа. Эдэ дайнууд хадаа ондоо юушье үгэжэ шадахагүй байгаа. Тээд. эдэ дайнууд хадаа дундада зуунай сагуудта болодог һэн. Англи ба Франциин господствологшо ангинууд болбол дундада зуунай эдэ сагууд тээшэ, религиозно дайнууд, һүзэг бэшэрэ эй ба культурна хосоролгын сагууд тээшэ бидэниие дахин татана бэшэ гү? Юуншье болоо һаа, мүнөө бүри ехэ масштабай ба бүхы дэлхэйн, Европын арадуудта бүри ехэ аюултай дайн хадаа «идеологическэ» туг доро үүсхэгдээ. Зүгөөр, иимэ түрэ эй дайн хадаа өөр өө ямаршье баримтагүй байна. Гитлеризмын идеологиие, тэрэшэлэн ондоо ямаршье идеологическа системые мэдэрэжэ гү, али арсажашье болохо, энэ хадаа—политическэ үзэлнүүдэй хэрэг гээшэ. Гэбэшье, идеологиие хүсөөр үгыхэжэ болохогүй, энээниие дайн сэрэгээршье эсэс эжэ болохогүй гэжэ хүн бүхэн мэдэнэ. Тиимэһээ. «демократиин» түлөө тэмсэлэй хуурмаг туг доро халхалагдан, «гитлеризмые үгыхэхын» түлөө дайн сэрэг мэтэ, иимэ дайе ябуулахань гансал ухаагүй бэшэ, харин гэмтэ ябадал гээшэ. Францида коммунистическэ партиие хаалга, французска парламентын коммунистическэ депутадуудые арестовалалга гү, али Англида политическэ сүлөөнүүдые хаһалга, Индидэ боложо байгаа һуларашагүй национальна дарлалта г.м., иимэ ябуулгануудые демократиин түлөө тэмсэл гэжэ, яабашье нэрэ эжэ болохогүй байна.

Европодо болож байгаа энэ дайнай зорилго хадаа, Англи ба Францида үргэн масса соносгоодто хэ дэдэг официальна выступлениинүүд соо хэлэгдэдэгтэ, тодорхойлобол, демократиин түлөө тэмсэлдэ бэшэ, харин эдэ господануудай элитэ хэлэдэггүй ямар-нэгэн ондоо зүйлдэ байна гэжэ эли бэшэ гү.

Германида эсэргүү англо-французска дайнай бодото шалтагаань хадаа, урдын Польшые тэхэрюулэн бодхоохо гэжэ Англи ба Франциин тангариглаһан мэтэ ябадалда бэшэ, демократиин түлөө тэмсэлэй зорилгые өөртөө абахаа тэдэнэй шиидэһэншье мэтэ ябадалда бэшэ. Германида эсэргүү дайе ябуулаха ондоо, бүри бодото шалтагаанууд, Англи ба Франциин ударидахы кругуудта бии ха. Эдэ шалтагаанууд хадаа ямар-нэгэн идеологидо бэшэ, харин хүсэтэ колониальна державанууд байһан тэдэнэй гансал материальна интересүүдэй сферэдэ хабаадана.

47 миллион хүртэр хүнзонтой британска импери хадаа 480 миллион хүнзонтой колонинуудые эзэмдэнэ. 42 миллионһоо олонбэшэ хүнзонтой, Франциин колониальна импери хадаа французска колонинуудта 70 миллион хүнзониие эзэмдэнэ. Хэдэн зуугаад миллион зониие эксплоатировалаха аргабайдал олгогшо, эдэ колонинуудые эзэмдэлгэ хадаа Англи ба Франциин эрмэлзэдэг дэлхэйн господствын үндэһэ һууринь болоно. Эдэ колониальна эзэмдэлгэнүүдтэнь германска эрмэлзэлгын урда айлга хадаа версальска договорой һандарһанай результадта һүүлэй үедэ шангадан, Германида эсэргүү хэгдэһэн, Англи ба Франциин мүнөөнэй дайнай шалтагаань болно. Дэлхэйн господствые алдахаһаа айлга болбол Германида эсэргүү дайн сэрэг һүжэрөөхэ политикые Англи ба Франциин ударидахы кругуудта диктовалана.

Тиимэһээ, хэрэгүүдэй бодото байдалые харахаа хэн хүсэнэб. фактнуудта хэн нюдөө анинагүйб, тэдэнэр бүхэндэ, энэ дайнай империалистическэ характерань эли байна.

Дэлхэйн господствын түлөө ябуулагдажа байгаа энэ дайн хэндэ хэрэгтэйб гэжэ энээн дээрэһээ эли харагдана. Яабашье хүдэлмэришэн ангида бэшэ. Иимэ дайн хадаа шуһата жертвнүүд ба зоболонһоо ондоо юушье хүдэлмэришэн ангида үгэхэгүй.

Энээнэй һүүлээр, өөһэдөө бодожо мэдэгты: «агрессии», «агрессор» гэдэг, иимэ ойлгомжонуудай удхань һүүлэй үедэ хубилаа гү, али хубилаагүй гү? Эдэ үгэнүүдые хуушан удхааран, тодорхойлобол, Советскэ Союз ба Германиин хоорондын политическэ харилсаануудахи һүүлэй эрид хубилалтануудай урда тээ ба Европодохи ехэ империалистическэ дайнай урда тээ байһан янзааран хэрэглэхэ болбол толгойдо гансал путаница болгохо ба алдуута вывoдүүдтэ зайлашагүй хүргэхэ байна гэжэ харахань бэрхэшээлтэй бэшэ. Энээнэй ушарахаа үйн тулада. бидэнэр болбол уласхоорондын шэнэ оршомбайдалда хэрэглэжэ болошогүй, тэдэ хуушан ойлгомжонуудта критическэ бэшэ хандалгые тохёолдуулаха ёһогүйбди.

Уласхоорондын байдал, һүүлэй үедэ иимэ болоо.

Советскэ Союзай гадаадын байдалда болоһон хубилалтануудта орое. Эндэ бага бэшэ хубилалтанууд болоо, тээд, хэрбээ главна тухайнь хэ эхэ болоо һаа, доорозаагдаһаниие мэдэрэнгүй болохогүй байна: өөрынгөө гадаадын мирнэ политикые шууд ябуулһанайгаа ашаар. өөрынгөө позициие ба Советскэ Союзай уласхоорондын весые ниилээд шангадхажа шадаабди. (Нэрьемэ аплодисментнүүд).

Германитай харилсадаг манай харилсаанууд үндэһөөрөө һайжараба гэжэ би урид хэлэһэн байнаб. Эндэ ушархэрэг хадаа миртэ эрмэлзэ гэдэнь Германиие политическэ дэмжэлгын ба практическа сотрудничествын хүгжэхэ. ханибарисаагай харилсаануудые бүхэжүү. эхэ линеэр хүгжэжэ байна. Советскэ Союз ба Германиин хоорондо баталагдаһан. добтололсохогүйн тухай договор хадаа дайнда Германиин хабаадалсаха ушарта нейтральна байхы бидэниие уялгалһан байгаа. Энэ линиие бидэнэр шууд ябуулаабди, урдын Польшын территоридо сентябриин 17-һоо эхилэн манай сэрэгүүдэй орохго энээндэ баахашье зүришөөгүй. Тиихэдэ, сентябриин 17 до, СССР-хадаа тэдэнэртэй харилсаануудтаа нейтралитедэй политикые хойноншодоошье ябуулха тухайгаа мэдүүлһэн ногые дипломатическа харилсаатай бүхы гүрэнүүдтэ, Советскэ Правительствоар элирүүлэгдэһэн байна гэжэ һануулахада хүрэхэ байна. Польско гүрэнэй унаһанай ба ажабайхаа фактическа болиһон һүүлээр лэ манай сэрэгүүд Польшын территоридо ороһониинь эли. Тиимэ фактнуудта нейтральна байжа шадахагүй байгаабди, юуб гэхэдэ, эдэ событинуудай результадта, манай гүрэнэй аюулгүй байдалгын хурса асуудалнууд бидэнэй урда гараһан байна. Тэрээнһээ гадна, һандаран унаһан Польшодо хээрэ хаягдашаһан, Баруун Украинын ба Баруун Белоруссиин ахадүү арад зондо ушараһан, тэрэ хүшэр байдалда һаналаа табингүй байжа советскэ правительство шадахагүй байгаа.

Советско-Германска шэнэ харилсаанууд хадаа хоюуланайгаа интересүүдэй бата база дээрэ байгуулагданхай байна гэжэ удаадахи событинууд хүсэд баталаа. Урдын польско гүрэнэй территори дээрэнь Улаан Армиин частьнуудай ороһоной һүүлээр, СССР-ба Германиин гүрэнэй интересүүдые хилээхэ серьезно асуудал гараһан байна. Энэ асуудал хадаа харилсан хэлсээгээр түргэн урегулировалагдаһан байна. Сентябриин һүүлдэ баталагдаһан, СССР ба Германиин хоорондын хилэ ба ханибарисаа тухай советско-германска договор хадаа германска гүрэнтэй харилсаанай бэхэжүүлээ.

Һүүлэй хоёр арбанжэлэй торшо соо, бусад баруун-европейскэ буржуазна гүрэнүүдтэй харилсадаг Германиин харилсаань хадаа, Америкын холбоото штадуудай активна хабаадалгатайгаар Англи ба Франциин зохёоһон, Версальска договорой хойшолонгые бутасохихо гэһэн Германиин хүсэлөөр, түбхын түрүүндэ тодорхойлогдожо байгаа. Энэ хадаа эсэсэй һүүлдэ, Европодохи мүнөөнэй дайнда хүргэбэ.

Германитай харилсажа байгаа Советскэ Союзай харилсаан хадаа дайнай һүүлээрхи версальска договорые мүнхэрүүлэхэ интересүүдтэй ямаршье холбоогүй, ондоо үндэһэ һуури дээрэ байгуулагдаһан байна. Хүсэтэ Германи болбол Европодохи бэхи мир байгуулаха шухала услови болоно гэһэн һаналтай ходол байдаг байгаабди. Германиие «стройһоо гаргажархихада» ба тоонoo хаяхада болохо гэжэ һанаха болоо һаа, энээ дэтэй байха һэн. Энэ уймар ба аюултай һанал гаргадаг державанууд болбол Версалиин хэсүү оныдые харада ябангүй, Германиин урганбайгаа хүсэн тушаа өөртөө отчет үгэнэгүй, 1914 оной оршомбайдалһаа үндэһэөрөө ондоо болоһон одооной уласхоорондын оршомбайдал соо, Версалиие дабтаха һэдэгэ хадаа тэдээндэ хосорон уналгаар дүүрэжэ болохо гэжэ ойлгоногүй.

Бидэ хадаа Германитай харилсаагаа һайжаруулхые шууд оролдодог байһан ба Германидахи энэ мэтын оролдолгонуудыешье бүхы хэмжээгээр һайшаадаг байгаабди. Мүнөө германска гүрэнтэй харилсадаг манай харилсаанууд хадаа ханибарисаагай харилсаануудай база дээрэ, мир байгуулха гэһэн Германска оролдолгые дэмжэхээр бэлэн байһан ябадал дээрэ, тэрээнтэй хамта, хоёр гүрэндөө хоюуландань ашаг туһатайгаар советско-германска ажахын харилсаанай хүгжэлтэдэ алиболохоор туһалаха хүсэл дээрэ байгуулагданхай. Германо-советскэ харилсаануудта политическэ агаар болоһон хубилалтанууд хадаа советско-германска ажахын харилсаануудай хүгжэлтэдэ таарамжатай һайн нүхэсэлнүүдые байгуулаа гэжэ специальна тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Һүүлэй үедэ, Москвада хэгдэһэн германска делегациин ажахын хэлсээнүүд ба мүнөө үедэ Германида хэгдэжэ байгаа советскэ делегациин ажахын хэлсээнүүд болбол Советскэ Союз ба Германиин хоорондо товарооборотой хүгжэлтэдэ үргэн база бэлэдхэжэ байна.

Тиигээд, урдын польско гүрэнэй территоридо манай сэрэгүүдэй оролготой сэхэ холбоотой событинууд дээрэ тогтохые зүбшөөрыт. Эдэ событинуудай ябасые тодорхойлон хэлэһэнэйшье хэрэг үгы байна. Эдэ бүхы тушаа манай хэблэлдэ тодорхойгоор хэлэгдэһэн байна, тиимэһээ, таанар, нүхэд депутадууд, фактическа талатайнь һайн танил байнат. Тон гол зүйлнүүд тухайнь хэлэхэм.

Польско гүрэнэй хүсэд унажа байха моментдо, манай правительство болбол **Баруун Украинын ба Баруун Белоруссиин** территори дээрэ байгаа ахадүүнэр- украинцууд ба ахадүүнэр-белоруссуудта туһаламжын гараа һарбайха уялгатай байһые тодоруулан тодорхойлолтошьегүй. Манай правительство тиигэжэл ороо гээшэ (**Нэрьемэ, удаан аплодисментнүүд. Депутадууд бодожо, оваци хэнэ**). Панска дарлалтаһаа, польско помещигүүдэй ба капиталистнуудай дарлалтаһаа сүлөөлэгшэд гэжэ, манай сэрэгүүдые угтаһан, украинска ба белорусска хүнзоной бүгэдэниитын һайшаалаар, эдэ районуудта Улаан Арми ороһон байна.

Эдэ районуудта Улаан Армиин урагшаа дайшалан орохо үедэ, манай сэрэгэй частьнууд зарим газарта польско частьнуудтай серьезно тулалдаануудые хэһэн байна, тиигээ хадаа, гээгдэлшье байгаа. Эдэ гээгдэлнүүд ямар байгааб гэжэ доорозаагдаһанһаа харагдана. Белорусска фронт дээрэ Улаан Армиин частьнуудта, начальнигуудай ба рядовой составые тоололсходо, иимэ гээгдэл болоо: алуулагшад—246 ба шархатагшад—503, хамтадаа—749. Украинска фронт дээрэ, начальнигуудай ба рядовой составуудһаа алуулагшад — 491 ба шархатагшад—1359, хамтадаа—1850. Тиихэдээ, Баруун Белоруссиин ба Баруун Украинын территори дээрэ Улаан Армиин үхэһэн гээгдэлэй бүхы тоонь иимэ болоно: алуулагшад — 737, шархатагшад—1862, тиихэдээ хойой хамта—2599 хүн. Польшодохи манай абаһан боевой трофейнүүд хэды шэнээн бэ гэхэдэ, 900 гаран томо буунууд, 10 мянга гаран пулемёдууд, 300 мянга гаран винтовканууд, 150 миллионһоо дээшэ винтовкын патронууд, 1 миллион шахуу артиллерийсэ һомонууд, 300 хүртэр самолёдууд г.м. болоно.

СССР-тэ ниилэһэн территори хадаа өөрынгөө хэмжээгээр нэгэ ехэшэг европейскэ гүрэнтэй адали. Тодорхойлобол, Баруун Белоруссиин территоринь 4 миллион 800 мянган хүнзонтой, 108 мянган квадратна километр газар болоно. Баруун Украинын территоринь 8 миллион хүнзонтой 88 мянган квадратна километр газар бо оно. Тиихэдээ, манда нэгэдэн ороһон, Баруун Украинын территоринь Баруун Белоруссиин территоритой хамтадаа, 196 мянган квадратна километр, тэрээнэй хүн опиинь—13 миллион шахуу, тэдээнһээ украинцанууд—7 миллионһоо үлүү, белоруссууд—3 миллионһоо үлүү, полякууд—1 миллионһоо дээшэ, еврейүүд—1 миллионһоо дээшэ.

Эдэ событинуудай политическэ удхашанарые сэгнэхэнь бэрхэ. Баруун Украина ба Баруун Белоруссиһаа абтаһан бүхы мэдээсэлнүүд хадаа тэндэхи хүнзон болбол панска дарлалтаһаа сүлөөрэлтөө угаа ехэ баяраар угтаһан ба советскэ засагай агуу ехэ шэнэ идеалые халуунаар һайшааһан тухайнь гэршэлнэ. (**Удаан аплодисментнүүд нэрьенэ**). Һүүлэй үдэрнүүдтэ Баруун Белоруссида ба Баруун Украинада болоһон, бүгэдэниитын, сэхэ ба тэгшэ һунгуулиин эрхэнүүдэй үндэһэ һуури дээрэ. нюуса голосованлар эгээл түрүүшынхеэ үнгэргэгдэһэн, Арадай Суглаануудта һунгагдаһанууд болбол эдэ областьнуудай хүнзоной арбанай юһэн хубинь хадаа Советскэ Союзтай ниилэн нэгэдэхын тулада, үнинэй бэлэдхэгдэнхэй байгаа гэжэ харуулаа. Львовто ба Белостокто болоһон Арадай Суглаануудай, бидэнэр бүгэндэ эли болоһон, шиидхэбэринууд хадаа бүхы политическэ асуудалнуудта арадай һунгагдамалнуудай хүсэд нэгэнһаналтай байһан тухай гэршэ. энэ.

Балтиишадарай оронуудтай харилсадаг манай харилсаануудта орое. Эндэшье гиритой хубилалтанууд болоһ нь мэдэгдэнэ.

(Нүхэр Молотовой докладай үргэлжэлэлэнь удаадахи номерто толилогдохо).

Ноябриин 7-до Улаан Площадь дээрэ

МОРАЛЬНО-ПОЛИТИЧЕСКЭ НЭГЭДЭЛЭЙ ДЕМОНСТРАЦИ

...Хүсэн түгэс танкануудай хүнхинээнэй вогсомсоорь, Улаан площадь дээрэ арадууд оробо.

Үнгэрэгшэ жэл болбол СССР-эй инагта лэ бүхэжэлгын жэл байгаа. Советскэ правительствын сэсэн политиконь манай эхэ ороной хүсэнүүдэй ба уласхоорондын байдалда тэрэнэй нүлөөгэй угаа ехэ ургалтые хангаа. Сэсэн сталинска, гадаадын политика болбол Советскэ Союзые дайн сэрэгтэ оруулхы хүсэгшэдые—халуунииe хүнэй гараар шүүрэхые хүсэгшэдые бутасохёо. Демонстрантнууд хадаа нүхэд Сталиниие ба Молотовые халуунаар амаршална. Бүхы талаһаа абяанууд гарана: «Советскэ правительствын гадаадын сэсэн политика мандаг!», «Нүхэр Сталин мандаг!», «Нүхэр Молотовто—Ура!» Демонстрантнууд болбол Германи, Латви, Эстони ба Литватай договорнуудые баталаха тухай правительствын тогтоолнуудые лозунгнууд ба транспорантнууд соогоо амаршалана.

Советскэ бүлэ хадаа 170 миллион байһанаа энэ жэлдэ 183 миллион советскэ хүнүүдтэй болоо. Алдарта Улаан Арми, советкэ правительствын приказые дүүргэн, эрид хурдан маршаараа, манай нэгэшуһата ахадүүнэр—баруун украинцууд ба баруун белоруссуудта сүлөөе ба зол жаргалые олгоо.

Агууехэ ойе сүлөөтэйгөөр түрүүшынхеэ һайн үдэрлэжэ байһан эгээл эдэ, шэнэ советскэ гражданууд хадаа мавзолейн хажууда байна. Москвичууд эдэниие түрэл хэлэн дээрэнь баяртайгаар амаршалана. Москвичууд болбол тэдэнэй урдууранъ, улаан тугууд дээрэ бэшэгдэнхэй лозунгнуудые баряад ябана: «Баруун Украинын ба Баруун Белоруссиин арадуудай сүлөөлэгшэ—Улаан Арми мандаг!». Польско пануудай ярмодо дарагдажа байһан таряашад, гэрэлтэмэ плакадууд дээрэ харуулагданхай, тиин тэрээн доронь «Тиимэ байгаа» гэжэ бэшээтэй. Генеральска фуражкануудтай орелнууд хадаа уланармейцуудые харамсаараа бутаран тэрьелэжэ ябаһан зурагай доронь «Иимэ байна» гэһэн бэшэг толотоно. Сүлөөлэгдэһэн арадуудай делегадууд энээндэ һэжэглэлгүй. Тэдэ бүхэн, Улаан площадь дээрэ бодото—наглядна ба этигүүлэн харуулхаар жэшээнүүдые үзэбэ.

Социализмын ороной баяртай хүхюун, гоё һайхан, өөрынгөө түгэс хүсэ ба шадалые мэдэрһэн, столицын ажалша арадууд һайн үдэрлэнэ. Фабриканууд ба заводуудай стахановцууд, эрдэмтэд, искусствын деятельнүүд, багшанар, студентнүүд, һурагшад ябана. Тэдэнэй гарнуудтань агуу ехэ вождь ба багшын портредүүд, энэ хүнэй агуу ехэ нэрэ хадаа бүхы амжалтанууд ба илалтануудтай холбоотой, миллион ажалшадай шанга шадалтай, хүхюу баяртай, зол жаргалта ажабайдалтайнь холбоотой. Тэдэнэй гарнуудтань—агууехэ Сталинай гениальна зохёолгые — Конституциие харуулаһан македүүд, ажал хэхэ, амараха, эрдэм һургуулиин эрхэнүүд, энэ документ соо алтан үзэгүүдээр бэшэгдэн батадхагданхай.

Демонстрантнууд болбол советскэ хүнүүдэй гайхамшаг стахановска хэрэгые, ажалай героизмые алдаршуулана. Полярнигууд хадаа ородой габьяата шэнжэлэгшэ Георгий Седовай нэрэмжэтэ ледоколой дрейфын картые угаа гоёор бэтэдхээ. Энэ ледоколой экипаж болбол центральна полярна бассейнуудай мүлиһүнүүд соо, сталинска вахтые хүндэтэйгөөр абажа ябана.

Сталинска Гурбадугаар Табан жэлэй нэрэмжэтэ социалистическэ соревнованиин инициатор—«Красный пролетарий» заводой коллектив—Ленинскэ районой колонныи түрүүнь ябана. Заводой эмблемын дээрэнь Ленинэй орденой зураг харуулагданхай; үйлэдбэриин гайхамшаг амжалтануудайгаа түлөө энэ дээдэ шагналгые абаһан байна. Улаанпролетарцууд болбол шэнэ илалтануудаараа омогорхоно: 10-һарын программа болзорһоо урид дүүргэгдөө. Октябрь һарада планһаа үлүүлэн 50 станогуудые үгэхэ гэжэ социалистическэ уялга абаһан аад, үнлэр дээдэ шанартай 60 станогуудые бүтөөн гаргаа. Заводой коллектив болбол 4-дэхи квартал соо планһаа үлүүлэн 100 станогуудые бүтөөхэ, 130 станогуудые олонстаногта хүдэлмэрилэлгэдэ оруулха гэжэ найдуулаа. Улаанпролетарцуудай зэргэнүүдтэнь заводой эрхим хүнүүд: стахановец-долбежник нүх. Воронков, стахановка-олонстаночница нүх. Губанкова, заводой главна конструктор нүх. Звездин, энэ хадаа тус заводто 40 жэл соо саг үргэлжэ хүдэлмэрилэнэ.

Социалистическэ ажалай мастернууд—олонстаночнигууд, профессиие зохилдуулан хэрэглэгшэд хадаа колонноуудай толгойдо ябаха эрхэнүүдые туйлаа. Л. М. Кагановичын нэрэмжэтэ, подшипниково заводой басагад ба эдиршүүд болбол олонстаночнигуудай хүдэлөөнэй үүсхэгшэ-комсомолка Полина Дорожкинагай портредые баряад ябана. 1900һаа дээшэ типын модернизированна подшипнигуудай проектые зохёоһон, залуу конструкторнуудай группа—заводой демонстрантнуудай зэргэдэ ябанад. Эдэ энтузиастнуудай хүдэлмэри хадаа хэдэн арбаад миллион түхэригэй экономиие орондоо үгэхэ байна. Колоннодо—рационализаторнууд ба изобритательнууд, тэдэнэй хүдэлмэри хадаа Агууехэ Октябрьска Социалистичекэ Революциин XXII ойгоор, заводтоо 6 миллион түхэригэй экономиие үгөөд байна.

Мавзолейн трибуна дээрэ инаг Сталин байна, демонстрантнууд хадаа илалтын цифрнүүдтэй, өөһэдынгөө транспорантнуудые омогорхолтойгоор дээрэ үргэнэд. «Парижская Коммуна» фабрикын колоннодо стахановска хүдэлөөнэй инициатор нүхэр Яшин, үйлэдбэриингээ планиие 250 процент дүүргэһэн солото хүнүүд, эхэнэр хүдэлмэришэд Любимова, Ташилова ба бусад. 250 процент нормые үгэдэг нүх. Полянский. стахановцууд нүхэд Лаврухина, Людин, Гаймер гэгшэд Орджоникидзын нэрэмжэтэ заводой колонныи зэргэдэ ябанад. Текстильнэ тон томо предприяти—Ф. Дзержинскиин нэрэмжэтэ Трехгорно Мануфактура хадаа 11 һарынгаа программые болзорһоонь урид дүүргээ. Тэрэнэй гаргаһан эд бүдөөр, дэлхэйн бүмбэрсэгые экватораарань хэдэн дахин оройжорхижо болохоор тиимэ ехэ. Солото ткачихинууд—Ленинэй орденоор шагнагдаһан нүхэр Мастенникова ба нүхэд Матюхина, Федорова хадаа угаа ехэ баяртайгаар үнгэрэнэ.

Ехэ театрай колонна ябана. Торгон туг дээрэ—Ленин ба Сталинай портредүүд Колоннодонь—бүхы орондоо мэдээжэ артистнууд. Тэдэнэй дунда зуугаад гаран ордентод бии.

—Гүрэниие хүтэлбэрилгэдэ, оронойгоо ажахын ба культурын хэрэгүүдые ябуулгада активнаар хабаадагшад, СССР-эй тэгшэрхэтэ эхэнэрнүүд мандаг!—гэһэн энэ лозунг хадаа зуугаад колоннонуудта дабтагдана. Ф. Э. Дзержинскиин нэрэмжэтэ түмэр замай хүдэлмэришэд ба служащинар болбол панно абаад ябана, тэрээн дээрэнь локомотивые ябуулжа байһан басаган зурагданхай. Транспорт дээрэ, һаяар зуу мянган эхэнэрнүүд хүдэлмэрилдэг болохо байна. Советскэ дүлэтэ патриотканууд болбол хаа хаанагүй—түмэр замууд дээрэ ба шахтнууд соо, мартеновскэ печинүүдтэ, автомобилиин ба тракторай жолоошоор, научно-шэнжэлэлгын институдуудта хүдэлмэрилнэ.

Туйлай ехэ танкын макет площадь дээгүүр тамарана. Тэрээнэй хойноһоо, метрополитенэй Замоскварецкиин ба Покровскиин радиусай зурагые харуулһан панно... Метробайгуулагшадай гүн ехэ колонно болбол нүхэр Сталин ба тэрэнэй соратнигуудые амаршална. Фрезер заводой олонстаночнигууд үнгэрэнэ, Л.М. Кагановичын нэрэмжэтэ прожекторнэ заводой, «Серп ба молот» заводой, Сталинай нэрэмжэтэ автомобильна заводой, нэгэдэгээр жэшээтэ типографиин стахановцууд ерэнэ. Тэдэнэй толгойнууд дээрэ улаа-ягаан түгууд намилзана, тэдээн дээрэ иигэжэ бэшэгдэнхэй: «Бидэнэр—эхэ оронойгоо патриодуудбди», «Бидэнэр, мирэй тулгуури—манай орондоо—социализмын орондоо дуралнабди», «Манай Улаан Арми, тэрээнтэй хамта манай бүхы арад илагдашагүй».

Социалистическэ гүрэнэй захагүй уужам дайда дээгүүр омогоор элин ниидэдэг самолёдуудые бүтээгшэ, авиабайгуулагшад ерэнэ. Социалистическэ промышленностиин ашаануудые, элбэг дэлбэг ургасын ашаануудые зөөдэг поезднуудтай, түмэр замайхид ерэнэ. Бүхы дэлхэйдэ элитэ фамилинүүдтэй, кинематографиин хүдэлмэрилэгшэд ерэнэ. Дэлхэйдэхи эгээл түрүү наука—советскэ наукын түлөөлагшэд гарана. Агууехэ мэдэрэлээр—советскэ дүлэтэ патриотизмын мэдэрэлээр, Ленин—Сталинай хэрэгтэ хизааргүй преданностиин мэдэрэлээр, арадуудай гениальна вождь нүхэр Сталинда агууехэ инаглалай мэдэрэлээр нэгэдэһэн, олон янзын профессинүүдтэй элдэб наһатай хүнүүд—эхэнэрнүүд ба эрэшүүд болбол Октябрьска улаан тугууд доро омогоор алхалалдана. Площадь дээгүүр хүхюу баяраар суурятана:

—Манай түрэл нүхэр Сталин мандаг!

Машинабайгуулагшад хадаа колонныи дээгүүр, Советскэ Союзай картые дээрэ үргэн ябана. Энэ картые харагты. 22 жэлэй торшо соо, манай ороной географинь ямар танигдахагүйгөөр хубилааб! Эдэ жэлнүүдтэ, ямар угаа ехэ хубилалтанууд болооб! Сагаан далай Балтийска далайтай, Москва—мүрэниие Волготой холбодог шэнэ каналнууд, Узбекистанай районуудай уһагүй губи талые һалбаража байгаа сад болгоһон шэнэ каналнууд тэрэ карта дээрэ, хүхэ лентээр тэмдэглэгдэһэн байна. Промышленнэ шэнэ районууд байгуулагдаа. Олон тоото шэнэ фабриканууд ба заводууд баригдаа. Орон соо, хэдэн мянгаад километртэ, түмэр замай ба автомобильна шэнэ харгынууд баригдаа. Судануудай угаа ехэ магистраль болгогдоһон, Хойто мүлиһэтэ океанай хүйтэн уһануудай дэргэдэнь, хэдэн олон селонууд, һайнаар байгуулагдаһан портнууд бии болоһон байна. Машинна-тракторна станцинууд тон олон точкануудаар тэмдэглэгдэнхэй байна. Картые харагты! Советскэ Союзай хилэ болбол баруун тээшээ ургэдхэгдөө. Украинска ба белорусска арадууд Украинска ба Белорусска ССР-нүүдтэ нэгэдүүлэгдэһэн байна.

Ехэ наһатантай нэгэн хамта, Улаан Площадь дээгүүр багашууд үнгэрэлсэнэ. Эжы ба абадаа тэбэрүүлээд ябаһан, тэдэнэр болбол инаг Сталинда халуунаар аплодировална, тэдэнэр болбол өөһэдынгөө агууехэ хани ба тэрэнэй алдарта соратнигуудые хараба.

Улаан тугууд, Уһан-Сэрэгэй флодой ба Улаан Армиин, агаарсэрэгэй хүсэнүүдэй тугууд площадь дээгүүр намилзана. Советскэ арад болбол өөһэдынгөө воинонуудта, өөһэдынгөө армида, өөһэдынгөө уһан ба агаарай флодто хизааргүй инаглалые үзүүлэнэ.

Советскэ Социалистичесэ Республиканудай Союз—агууехэ ба хүсэн түгэс, илагдашагүй! Хани барисаата Монгол Арадай Республикын хилэнүүдые хамгаалалгада, нэгэшуһата ахадүүнэр—баруун украинцууд ба баруун белоруссуудые капитализмын боолшолгоһоо сүлөөлгэдэ, гайхамшаг алдар габияа туйлаһан улаан воинонуудай толотомо хэрэгүүдэнь колонноуудай оформленидэ харуулагдана. Манай орондо, арад ба арми болбол нэгэдэмэл байна. Хүдэлмэришэд, служащинар ба ажалша интеллигенциин түлөөлэгшэд болбол оборонно значегуудай македүүдые омогоор барин ябана. Советскэ хүнүүд хадаа, военнэ специальностьнуудай шудалалгые демонстрирована, өөһэдынгөө правительствын түрүүшын уряалаар, Улаан Армиин ба Уһан-Сэрэгэй флодой боевой тугууд доро, ямаршье минутада жагсахаар бэлэн байһанаа харуулана.

Аншлагууд дээрэ календарна тоо—ажалшадай депутадуудай Соведүүдтэ һунгалтануудай үдэр, декабриин 24 зураатай байна. Һунгагшад болбол коммунистнууд ба партийна бэшэнүүдэй эбэдэрэшэгүй блогой шэнэ илалтые хангахабди гэжэ нүхэр Сталиниие найдуулана.

Площадь дээрэ, хүгжэмэй хүхюун абяанууд ханхинана. Московско областиин колхозуудай түрүү хүнүүдэй сводно колонно ороно.

Улаан площадь дээрэхи празднична демонстрацида, 1500 мянга шахуу хүнүүд хабаадаа. Эдэ болбол өөрынгөө партиие, өөрынгөө правительствые тойрон, агууехэ Сталиниие тойрон нягтаар жагсанхай Советскэ арадай эбдэрэшэгүй морально-политическэ нэгэдэлэй шэнэ, толотомо демонстрацинь болоһон байна.

(ТАСС).

Ленин-Сталинай партиин хэрэгтэ эсэстээ хүртэр преданнэ, арадай түрүү хүбүүд ба басагадые нютагууддахи Соведүүдтэ һунгаe!

Аймагуудай Соведөөдэй депутадуудта кандидадууд

СЕЛЕНГЭ

1939 оной ноябриин 9 нэй үдэр, үдэшын 5 часта, гүрэнэй учреждениинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй союзай членүүдэй, һунгалтын урда тээхи хамтын суглаан болобо. Энэ суглаан хадаа аймагай Соведэй депутадуудта кандидадуудые дэбжүүлгэ тухай асуудалые хэлсээ. Гүрэнэй учреждениин хүдэлмэришэдэй союзай член нүх. Цыденов болбол, аймагай Соведэй депутадуудта кандидат болгон, аймагүйсэдкомой секретарь нүхэр Лумбунова Цыренханда Цоктоевнае дэбжүүлхэ гэһэн дурадхал оруулһан байна. Үгэ хэлэгшэд нүхэд Дряхлова, Биликтуев ба бусад хадаа нүх. Цыденовэй дурадхалые халуунаар дэмжэбэ.

Энэ суглаан болбол Ленинскэ-Сталинска комсомолоор хүмүүжүүлэгдэһэн, арадай түрүү басаган, нүх. Лумбунова Цыренханда Цоктоевнае аймагай Соведэй депутадуудта кандидат болгон дэбжүүлхэ гэжэ, нэгэн дуугаар шиидхээд, нүх Лумбуновагай түлөө голосуудаа үгэхыень тус аймагай Ульяновска округой бүхы һунгагшадта хандаһан байна.

Мүн энэ үдэр, Селенгын леспромхозой хүдэлмэришэдэй, служащинарай, һунгалтын урда тээхи хамтын суглаан зарлагдажа, аймагай Соведэй депутадуудта кандидадуудые дэбжүүлгэ тухай асуудалые зүбшэн хэлсэбэ. Леспромхозой директорые орлогшо нүх. Владимировский болбол ВКП(б)-эйн айкомой секретарь нүхэр Стрельников Алексей Павловичые аймагай Соведэй депутадуудта кандидат болгон дэбжүүлхын дурадхал оруулба. Энэ дурадхалынь халуунаар, дэмжэгдэбэ.

Тус суглаанда хабаадагшад болбол аймагай Соведэй депутадуудта кандидат болгон нүх. Стрельников Алексей Павловичые дэбжүүлхэ гэһэн, тогтоомжые нэгэн дуугаар баталан абаа.

Һунгуулиин кампаниин түлэг үе

Нютагуудахи Соведүүдтэ һунгаха һунгуулиин кампани хадаа Зэдын аймагта түлэг ябуулагдажа байна. Ажалшадай дунда агитационно-политическэ хүдэлмэри үргэнөөр дэлгэрүүлэгдөө. Мүнөө, тус аймаг соо 486 агитаторнууд—партийна ба партийна бэшэ большевигүүд хүдэлмэрилнэ. Эдэнэр хадаа һунгуулиин кампаниин эхи һэнтэй дашарамдуулан, агитационно хүдэлмэрөө бүришье энергичнээр ябуулжа захалаа.

Жэшээлхэдэ, Дээдэ-Ториин сомоной һунгагшадай дунда хүдэлмэрилжэ байһан 26 агитаторнууд, эндэхи партийна эхин организацинуудай хүтэ бэри доро, нилээд ехэ хүдэлмэринүүдые ябулаа—209 занятинуудые ба хөөрэлдөөнүүдые үнгэргөө. Колхозуудай центрнүүд, малайнь фермэнүүд ба бригаданууд дээгүүр ябажа идейно-политическэ та аараа гүнзэгы удхатай занятинуудые, хөөрэлдөөнүүдые регулярнаар хэжэ, сталинска блогой шэнэ илалтын түлөө большевистскэ үгэнүүдые дэлгэрүүлнэд.

Баһа, энэ сомоной һунгагшад—колхознигуудай дунда һунгуулиин кампанида зорюулагдаһан 7 суглаанууд болоһон ба эдэ суглаанууд дээрэнь, сомоной советэй 5 членүүдэй отчет хэгдэһэн байна.

Ленин-Сталинай хэрэгтэ эсэстээ хүртэр преданнэ түрүү хүнүүд—стахановцууд, ударнигууд, отличнигууд, советскэ интеллигенциин түлөөлэгшэнэр Округой ба участково комиссинуудта томилогдоо.

Гадна, һунгуулиин округуудые ба участогуудые байгуулалга, тэдэнэй гэр-байрыень томилоолго, һунга шадай списогүүдые зохёон табилга г. м. шухала хүдэлмэринүүд хадаа тон эмхитэйгээр ябуулагдажа дүүрэһэн [illegible] нэ.

Жимбеев.

Эрхим агитаторнууд

Зэдэ. Дэрэстэйн сомоной колхознигууд—һунгагшадай дунда агитационно-политическэ хүдэлмэринүүд һайнаар ябуулагдана.

Тус сомоной эрхим агитаторнууд нүхэд Д. Мункожапов, Н. Цыренов, С.Балданов, Д.Тогтохоев гэгшэд агитационно хүдэлмэрие үргэнөөр дэлгэрүүлжэ шадаа.

Эдэнэр болбол һунгагшадые һунгалтын положенитэй танилсуулхын тула, хэдэн олон занятинуудые үнгэргэхэһээ гадна, һүүлэй һонинууд тушаа хөөрэлдөөнүүдые хэнэ.

Г. Жербаев.

ЗАҺАБАРИ

«Б.-М. Үнэнэй» үсэглэлэрэй номерто, телеграфын гэмээр алдуу гараба. Энэ газедэй 1-дэхи нюурай 1-дэхи колонкодо дээрэһээ 4-дэхи абзац соо гурбадахи мүрэлые иигэжэ заһажа уншахаар: «Гигантска ехэнүүд улаан тугууд дээрэ...» гээд саашаа байһаараа үлэхэ.

Редакци.

Арба гаран айлнуудай дунда...

Закамин. Бурят-Цакирай сомоной «Улан-Малчан» колхоз болбол нютагууддахи Соведүүдтэ һунгаха һунгуулиин №9 участогта ороһон байна. Тус участогай һунгагшад—арбагаран айлнуудай гэрэй эзэд эхэнэрнүүдэй дунда, агитационно-массова хүдэлмэриие ябуулдаг, агитатор нүхэр Гармаев Дамдин хадаа энэ хүндэтэ хүдэлмэрөө жэшээтэ һайнаар таниһан байха юм.

Нүхэр Гармаев болбол нютагууддахи Соведүүдтэ һунгаха һунгуулиин положени ба бусад материальнуудаар, үдэр бүри занятинууд, хөөрэлдөө г.м. үнгэргэнэ. Занятидань 50 гаран колхознигууд суглаража, ехэ анхаралтайгаар хандана д. Эдэ колхознигууд хадаа—«һунгуулиин положенитэй тон һайнаар танилсажа байнабди»—гэжэ, өөһэдөө мэдүүлнэд.

Доржо Аюшеев.

„НЭГЭТЭ ҺҮНИ"

(Уншагшын тэмдэглэл)

«Нэгэтэ һүни» гэжэ повестиин автор Хоца Намсараев болбол өөрынгөө уран зохёолой хүдэлмэреэр үргэн ажалшадта үнинэй танигдаха байна.

1934 ондо хэблэгдэһэн, «Цыремпил» гэжэ зохёолонь, тэрээнэй саашадахи творческо хүдэлмэриин үндэһэн болоһон байгаа. Нүхэр Хоца Намсараевай «Цыремпил» хадаа бурят арадай урданай байдалые харуулһан ехэхэн зохёол болоно.

Тэрэнэй «Нэгэтэ һүни» гэжэ зохёолонь (харюусалгата редактор нүхэр Дашицыренов) хэблэгдэн гаража, зоной дунда тараһаар, нэгэ жэл шахуу болобо.

Энэ зохёол дотороо, 1932-1934 онуудта боложо байһан, колхозой байдалые, дүтэхэн байһан хоёр колхозуудай ажабайдалые уншагшадай урда ехэ шадабаритайгаар харуулна.

Эдэ хоёр колхозуудай нэгэниинь «Һонин» гэжэ нэрэтэй.

Тус колхозой хүтэлбэринь кулагай хүбүүн Дамдинай гарта ороһон байгаа.

«Дамдин түрүүлэгшэ» болбол «Һонин» артелиин хүтэлбэридэ шурган орожо, өөрыгөө тойруулан хоротон дайсад, лама бандинар, архиншан—карташануудые (түрлааг Даша, амбаршан Дагба, Мэрхон, Базар) суглуулаад, тэдээгээрээ дамжуулан, үбэн сэхэ колхознигуудта хоро хүргүүлжэ, колхозой ажалые зорюута унагаалгажа, һандаргажа байһан байгаа.

Гадна, Дамдин хадаа һамагынайгаа эсэгые сүлэлгэдэ ябуулагдаһан Табхар таршина хадамаа, колхозой зөөреэр тэжээжэ байһыень, автор зохёол дотороо ехэ зохистойгоор тодоруулна.

«Һонин» колхозой хажууда долоон километр тухай газарта «Суранзан» артель байна. Энэ колхозой байра байдалань һайн байһан ба бүхы хүдэлмэрөө саг болзор доторонь, планай һоор дүүргээд байдагынь уншагшадта анханһаа мэдэгдэнэ.

Энэ колхозой байра байдалань үнэхөөрөө һайн! Һаада захынь абхада, «гэр байрануудань бүгэдэ шахуу шэнэ баригдаһан, үүдэ сонхонуудань шэнэ эгдэжэ, бүлта сагаан шэрээр будагданхай, сагаан шохойгоор будаһан печингэй хоолойнууд дунгинан харагдана".

Саашань, автор хадаа «Суранзан» колхозой хүгжэлтэтэй, һайн ургажа байһыень дэлхэйн байгаалиин «абаряар» бэшэ, колхоз дээрэнь партийна хүдэлмэриин зүбөөр табигдаһанһаа ба колхозойнь хүтэлбэри эшэдэй (парторг Сэбэг, правлениин түрүүлэгшэ Найрга) практическа хүдэлмэреэ, партийна-политическэ хүдэлмэритэй зүбөөр холбоодуулан табиһанһаа гэжэ баримталан харуулна.

Энэ хоёр колхозуудай тухай энэ тэдыгээр хизаарлажа, саашань хараад үзэе.

Автор хадаа зохёолойгоо геройдо «Һонин» колхозой член (һүүлдэ «Суранзан» колхоздо хадамда гарһан) Холхойн Хандые абаһан байна.

Гансал манай эхэ орондо Ханда мэтэ нюурнууд уран зохёолой геройнууд болоно. Сталинска эпоха хадаа үнгэрһэн үеэ үбгэд хүгшэдэй үлигэр түүхэдэ хэлсэдэггүй геройнуудые түрөө. Зохёол зохёогшод дуратай геройгоо шэ эгты!

Ханда, бага наһандаа һургуулида һураагүй байгаа. Колхозой хүдэлмэридэ һайн ябадаг дээрэһээ, тойроод байһан зонойгоо дунда ехэ хүндэтэй болоо.

Уданшьегүй, Ханда басаган Улан-Удэ городто богонихон болзорой курс дүүргэжэ колхоздоо бусана. Курсһаа бусамсаараа, колхозойгоо хүдэлмэриие шэнэдхэн табижа эхилээ.

«Зоной нюдэн хурса, зоной шэхэн һонор»—гэһэн Хандын үгэ колхознигуудта ехэ һайхашаагдана. Дамдин «түрүүлэгшын» бүри бухалые, хорото ябуулгые бултыень—Хандада нүхэдэнь хөөрэнэ.

«Һонин» колхоздо политическэ-массова хүдэлмэри муугаар табигдаһан байгаа. Дайсан харша элементнүүд хадаа колхозой хүтэлбэридэ шургаад, һүйдхэлэй хорото хүдэлмэри хэжэ байгаа.

Харин, «Дамдинһаа Ханда баа ханшье айнгүй, эрид шангаар критикэлэн, хэһэн муу муухайень удалан нюуртань билайса хэлжэрхидэг» байһанһаань, Дамдинай зосоонь хорото һанаан ехээр эһэнэ. Дамдин хадаа Хандые хараһан газартаал харлажа, хашажа газаашалжа байба...

Уданшьгүй, Ханда хадамда («Суранзан» колхоз) ошобо. Дамдин «түрүүлэгшын» хорото һанаан Хандаһаа һалахаа болино, Дамдин хоро үһөөгөө абаха газар бэдирнэ.

Ханда басаганай эрхим шанарань «Суранзан» артелиин колхознигуудай дунда дары мэдэгдэнэ.

Ханда ударник болоно... Ниитын хүдэлмэридэ активна хандана...

Ханда Павел (Хандын нүхэр) хоёр үе наһанайгаа ажабайдалые эдлэжэ һууна д...

«...Нэгэтэ һүни, хүлеэгдээгүй хүшэр аюул ушарал болобо. Ханда хадаа дайсанай гараар алуулшаһан хэбтэбэ... Дайсад хадаа хорото аашаа далдалха, гэмгүй хүнүүдые хардаха гэжэ хэды оролдобошье, балшыса баригдажа, хуулиин хатуу хэмжээ амсаһан. Жэл, хоногууд үнгэрэнэ...

«Һонин» колхозой түрүүлэгшэдэ «Суранзан» колхозой Баруу багша һунгагдажа,—«Суранзан» артелиин парторг Сэбэг эндэ партийн хүдэлмэри ябуулхаар томилогдобо.

«Һонин» колхоз большевистскэ хүтэлбэриин ашаар, ажал хүдэлмэриингөө урда орожо, үдэр ерэхэ бүри урагшаа амжалтатай алхална.

Колхоздо шургаад, өөһэдынгөө хорото муухай диверси, вредительство, террор хэжэ байһан, ангиин дайсадай мэхэгэ аашые, болобосуудэнь тааруулжа харуулһанайгаа галаар, нүхэр Хоца Намсараевай серьезно хүдэлмэрилһынь хараада абахаар байна. Иланга[illegible] баатигынь үшөө дахин тэмдэглэхэ шухала.

Нүхэр Х. Намсараевай энэ [illegible] хёол хадаа манай Бурят-Монголой ургажа байгаа залуу литера[illegible] турада нэгэн түрүү һуури эзэлнэ байна.

Ж. Тумунов.

Харюусалгата редактор Р. БИМБАЕВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, Пострособная, 19. Телефоны: отв. редактора—3-44, отв. секретаря—3-23, отд. партийной жизни—7-55—2 зв., сельхозотдел—7-55, отдел кадров—5-07.

Типография НКМП БМАССР. Бурглавлит №1812